

Sygn. akt VI Ca 806/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2017r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VI Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Hanna Morejska

Sędzia: SSO Leszek Mazur (spr.)

Sędzia: SSO Jolanta Janas

Protokolant: st. sekr. sąd. Krystian Kowalik

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2017r. w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. L.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) S.A. w W.

od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 19 maja 2017r.

sygn. akt XII C 2164/16

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1 w ten sposób, że powództwo oddala;**
- 2. zmienia zaskarżony wyrok w pkt 3 w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 4817 (cztery tysiące osiemset siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu przed Sądem Rejonowym;**
- 3. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 3050 (trzy tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów procesu apelacyjnego.**

Sygn. akt VI Ca 806/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19.05.2017 r. sygn. akt XII C 2164/16 k.103 oraz k.114-123 Sąd Rejonowy w Częstochowie zasądził od pozwanego (...) S. A. w W. na rzecz powoda J. L. kwotę 25 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych w stosunku rocznym od dnia 4.03.2016 r. oraz kwotę 4 630, 06 zł tytułem zwrotu kosztów procesu po ich stosunkowym rozdzieleniu. W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny.

Powód jest młodszym o 5 lat bratem M. L.. Relacje między nimi były bardzo dobre, razem wychowywali się, bawili, chodzili na basen, na łyżwy, mieli wspólne obowiązki, byli niemal nierozłączni. M. L. z uwagi na wiek opiekował się też młodszym bratem (dowód: zeznania świadka A. D. k.69-70). Powód razem z bratem mieli wspólnych znajomych i razem uczestniczyli w spotkaniach towarzyskich. Pomagali rodzicom w opiece nad babcią. Ich wspólnym zainteresowaniem była motoryzacja i komputery. M. L. po ślubie wyprowadził się z rodzinnego domu, ale nadal niemal codziennie widywał się z bratem i rodzicami. Razem z bratem planowali współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Powód w czerwcu 2003 r. otworzył działalność gospodarczą, która polegała na handlu, a brat M. L. pomagał mu oferując swoje kontakty zawodowe oraz używając samochodu dostawczego (dowód: zeznania świadków I. L. k.70-71, A. L. (1) k.71-72, zeznania powoda J. L. k.72-74). W dniu 20.07.2003 r. w miejscowości L., D. C. kierujący samochodem marki B. nr rej. (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że będąc w stanie nietrzeźwości poruszał się z nadmierną prędkością, w wyniku czego na łuku drogi uderzył w drzewo. W wyniku zderzenia M. L., pasażer doznał obrażeń ciała i został przewieziony do szpitala. M. L. zmarł w dniu 25.07.2003 r. i miał wówczas 28 lat (okoliczność bezsporna, a ponadto akta Sądu Rejonowego w L. II K (...), a w szczególności protokół oględzin zewnętrznych o otwarciu zwłok k.120-126). Sąd Rejonowy w L. wyrokiem z 2.02.2004 r. wydanym w sprawie II K (...) uznał D. C. za winnego przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. i art. 177 § 2 k.k. (okoliczność bezsporna, a ponadto akta Sądu Rejonowego w L. II K (...), a w szczególności wyrok Sądu Rejonowego w L. w sprawie II K (...) wraz z uzasadnieniem k.346-347, k.357-365, wyrok Sądu Okręgowego w C. w sprawie sygn. VII Ka (...) wraz z uzasadnieniem k.494, k.495-500). Powód po śmierci brata stał się bardziej nerwowy i zamyślony. Stosował leki uspokajające ziołowe. Powód J. L. przejął niejako obowiązki starszego brata w stosunku do rodziców, stał się bardziej opiekuńczy, jest rodzinny. w związku ze śmiercią brata nie chciał dalej prowadzić działalności gospodarczej i zrezygnował z niej w lipcu 2003 r., gdyż przypominała mu brata. Zgodził się też na zmianę miejsca zamieszkania całej rodziny, chociaż wcześniej był temu przeciwny. Powód zaprzestał też utrzymywania kontaktów towarzyskich z przyjaciółmi i znajomymi brata, ograniczając się tylko do własnych znajomych (dowód: zeznania świadka I. L. k.70-71, zeznania powoda J. L. k.72-74). Po śmierci brata u powoda pojawiły się objawy choroby łuszczycy plackowatej, na którą leczy się do dziś. (dowód: zeznania świadków I. L. k.70-71, A. L. (1) k.71-72, zeznania powoda J. L. k.72-74). Powód wspomina brata, często chodzi na cmentarz, przynajmniej raz na dwa tygodnie (dowód: zeznania powoda J. L. k.72-74). Nie jest możliwe jednoznaczne określenie stanu funkcjonowania psychicznego powoda przed śmiercią oraz bezpośrednio po śmierci brata, jak również czy w tamtym okresie czasu wystąpiły negatywne konsekwencje dla jego zdrowia psychicznego ze względu na upływ czasu oraz brak jakiegokolwiek dokumentacji psychologicznej lub psychiatrycznej. Po takim doświadczeniu możliwe jest pojawienie się zaburzeń funkcjonowania psychicznego w postaci zaburzeń adaptacyjnych, depresji reaktywnej bądź innych zaburzeń posttraumatycznych, jednak mają one charakter przemijający, a ich symptomy obecnie u powoda nie występują. w obecnym stanie u powoda nie można wskazać na pojawienie się przewlekłych aspektów związanych z zaburzeniami emocjonalnymi, zaburzeniami funkcjonowania psychicznego, których powodem byłaby śmierć brata. Powód nie doznał uszczerbku na zdrowiu w wyniku utraty brata. Przyczyny choroby łuszczycy nie są do tej pory potwierdzone badaniami naukowymi, wskazuje się zarówno przyczyny genetyczne, jak również określa się chorobę jako autoimmunologiczną, badanie nie daje podstaw do wskazania, że do choroby powoda przyczyniła się śmierć brata (dowód: opinia biegłego sądowego psychologa k.82-86). Powód po śmierci brata przechodził poszczególne etapy żałoby, ma podstaw do wskazywania, że pojawiły się zakłócenie w zakresie przeżywania żałoby w rozumieniu dysfunkcji psychologicznych lub zaburzeń psychicznych, które utrzymywałyby się do dnia dzisiejszego. U powoda obecnie zakończył się okres żałoby i obecny stan należy określić jako stabilny (dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu psychologii k.82-86). W dacie zdarzenia pojazd kierowany przez sprawcę wypadku posiadał ubezpieczenie w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych u powoda. Powód pismem z 28.01.2016 r. zgłosił powdanemu szkodę. Pozwany decyzją z dnia 3.03.2016 r. przyznał powodowi zadośćuczynienie w kwocie 5 000 zł (okoliczność bezsporna). J. L., A. L. (1) i I. L. w dniu 10.09.2004 r. podpisali ze sprawcą zdarzenia D. C. ugodę, na mocy której ustalili, że kwota zadośćuczynienia i odszkodowania, w tym za zniszczony samochód wynosi w całości 50 000 zł, oraz zwrot kosztów procesu w wysokości 5 000 zł. J. L., A. L. (1) i I. L. oświadczyli, że w związku z zawartą ugodą zrzekają się wszelkich roszczeń wobec D. C. z tytułu zadośćuczynienia za śmierć syna i brata i odszkodowania w tym za zniszczony samochód (dowód: akta Sądu Rejonowego w L. sygn. II K (...), a w szczególności ugoda k.466-40, zeznania

świadka A. L. (1) k.71-72, k.102). W wyniku zawartej ugody A. L. (1) jako oskarżyciel posiłkowy cofnął apelację od wyroku Sądu Rejonowego w L. sygn. II K (...). (dowód: zeznania świadka A. L. (1) k.71-72, k.102, protokół rozprawy przed Sądem Okręgowym w C. z 8.12.2004 r. w sprawie sygn. VII Ka (...) k.489-493). Przed Sądem Rejonowym w C. w sprawie o sygn. XII C (...) na rozprawie w dniu 8.05.2017 r. w charakterze świadka zeznania złożył D. C. (dowód: akta Sadu Rejonowego w C. sygn. XIIC (...), a w szczególności protokół rozprawy z 8.05.2017 r. k.149-150).

Apelację k.130-133 od tego wyroku złożyła strona pozwana zarzucając Sądowi I instancji:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności poprzez:

- wadliwe przyjęcie zakresu krzywdy powoda w perspektywie naruszenia dobra osobistego w związku ze zgonem brata oraz okresu trwania cierpienia powoda;

- dowolne ustalenie wysokości zadośćuczynienia w powiązaniu do określonego dobra osobistego i znaczne przekroczenie oceny wielkości krzywdy powoda w związku ze zgonem brata oraz okresu trwania cierpienia powoda;

- wadliwą wykładnię art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. poprzez uznanie, że zadośćuczynienie określona w art. 448 k.c. ma pokryć krzywdę związaną z bólem i cierpieniem po śmierci brata, podczas gdy z przepisu tego wynika jedynie ochrona określonego przez powoda dobra osobistego, a nie pełnej krzywdy, której zaspokojenie następuje według art. 446 par. 4 k.c., co doprowadziło do zasądzenia kwoty zadośćuczynienia oderwanej od zakresu naruszenia dobra osobistego;

- wadliwą ocenę treści ugody zawartej pomiędzy powodem a sprawcą szkody, także w zakresie zrzeczenia się roszczeń i przyjęcie, że powód nie miał wiedzy o możliwości dochodzenia roszczenia o zadośćuczynienie, podczas gdy z treści ugody wynika, że obie strony miały wiedzę i świadomość podejmowanych w ugodzie decyzji i oświadczeń woli, a dodatkowo wynika, że powód nie uchylił się od oświadczeń złożonych w ugodzie z powołaniem się na błąd (wadę oświadczenia woli);

2. naruszenie art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) i (...) i przyjęcie, że pozwany ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność w szerszym zakresie niż sprawca wypadku, który podpisał z powodem ugodę obejmującą zrzeczenie się roszczeń;

3. naruszenie art. 822 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że pozwany ponosi odpowiedzialność cywilną gwarancyjną na zasadzie solidarności oraz w szerszym zakresie niż wynika to z zakresu odpowiedzialności ubezpieczonego.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku/postanowienia i względnie o jego uchylenie i przekazanie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy zważył, co następuje.

Apelacja jest niezasadna.

Sąd odwoławczy podziela ustalenia Sądu I instancji, ale nie podziela ich ocenę dokonanej przez ten Sąd.

I. Trafne są zarzuty sformułowane w pkt. 1 akapit 4 oraz w pkt. 2 i 3 apelacji, przy czym znaczenie zasadnicze ma zarzut pierwszy, tzn. zawarty w pkt. 1 akapit 4, dotyczący błędnej oceny ugody pozasądowej zawartej m.in. przez powoda ze sprawcą zdarzenia. Sąd Rejonowy ocenił, że przedmiotem ugody zawartej w 2004 r. oraz przedmiotem żądania dochodzonego w niniejszym procesie są dwa odrębne roszczenia (por. następujący fragment uzasadnienia zaskarżonego wyroku k.121-122: „...Przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. reguluje przesłanki przyznania zadośćuczynienia w związku z naruszeniem dóbr osobistych. Wskazane podstawy prawne regulują zatem odrębne roszczenia przysługujące osobom poszkodowanym...”, „...Powód w obecnie toczącej się sprawie dochodzi roszczenia na podstawie art. 448 k.c., a więc brak jest tożsamości pomiędzy roszczeniem uwzględnionym w podpisanej w 2004 r. ugodzie i dochodzonym pozwem...”). Dalsza część rozważań Sądu Rejonowego poświęcona jest kwestii braku podstaw

do zwolnienia z odpowiedzialności strony pozwanej w związku z takimi czynnościami jak oświadczenie powoda o zrzeczeniu się wszelkich roszczeń wobec sprawcy wypadku przy okazji zawartej ugody. Ta dalsza część rozważań nawiązująca do zagadnienia zwolnienia z długu lub zrzeczenie się solidarności przez wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych, jest jednak konsekwencją pierwotnego założenia o istnieniu odrębnych roszczeń, co implikuje że pomimo wcześniejszej ugody oraz związanych z nią dodatkowych oświadczeń sprawcy szkody, odpowiedzialność strony pozwanej istnieje nadal i związana jest z odrębnym roszczeniem, nie zaspokojonym ugodą z 2004 r. Sąd Okręgowy oceny tej nie podziela.

II. Argumentacja odwołująca się do porównywania przepisów nie daje rozstrzygającej odpowiedzi, po pierwsze dlatego, że stan prawny nie uległ w tym zakresie zmianie, a po drugie dlatego, że w sprawie nie pojawiają się 2 roszczenia nadające się do precyzyjnego porównania. Byłoby tak, gdyby powód nie zawierał wraz z innymi osobami ugody w roku 2004, ale zamiast tego wystąpił do Sądu z konkretnym roszczeniem, które dałoby się porównywać z roszczeniem dochodzony w sprawie niniejszej. Ponieważ bezpośrednie porównanie roszczeń nie jest możliwe, konieczne jest ich odtworzenie na podstawie przedmiotu ugody z 2004 r. oraz przedmiotu rozstrzygnięcia w sprawie niniejszej. W niniejszym procesie powód dochodzi zadośćuczynienia za śmierć brata. Z treści ugody z roku 2004 wynika, że dotyczyła ona zadośćuczynienia i odszkodowania w tym za zniszczony samochód, przy czym część dotycząca samochodu opiewała na ok. 8 000 zł (por. zeznania świadka A. L. k.101). Oznacza to, że pozostała część po odliczeniu kosztów sądowych w kwocie 5 000 zł, tzn. 42 000 zł mieściła w sobie zadośćuczynienie i odszkodowanie. Nie zostało bliżej sprecyzowane co konkretnie składało się na zadośćuczynienie i odszkodowanie w kwocie 42 000 zł, ale jeżeli odnieść je do szkody i krzywdy wynikającej z wypadku drogowego, skutkującego śmiercią brata powoda, to jest oczywistym, że przede wszystkim stanowiło ono zadośćuczynienie za śmierć brata. Nie wchodziło bowiem w ogóle w grę odszkodowanie z tytułu leczenia, możliwe było pokrycie kosztów pogrzebu, choć pomniejszone o kwotę zasiłku pogrzebowego, możliwa była renta z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej, ale profesjonalni pełnomocnicy nie przy tym nie precyzowali. Zasadniczą konsekwencją wypadku była jednak śmierć brata powoda, a syna pozostałych sygnatariuszy ugody, wobec czego uzasadniona jest ocena, że uzgodniona kwota 42 000 zł stanowiła zadośćuczynienie za śmierć brata.

III. Za taką oceną przemawia i to, że w ugodzie jest mowa o zadośćuczynieniu, a przecież przygotowywali ją profesjonalni pełnomocnicy. Została sporządzona na druku firmowym Kancelarii Adwokackiej adwokata D. B., a w jej treści mowa jest o zastępowaniu stron ugody przez pełnomocników: adw. J. Ż. i adw. D. B. (por. ugoda k.91). Dlatego nie jest przekonująca ocena przedmiotowej ugody dokonana przez Sąd Rejonowy, a sprowadzająca się do odmowy przypisania jej znaczenia w sprawie niniejszej, przez zanegowanie by zadośćuczynienie z ugody było tożsame z zadośćuczynieniem w sprawie niniejszej.

IV. Rzecz jednak nie sprowadza się do sporu semantycznego, czyli sporu o nazwy, gdyż jeżeli przyjąć, że użyte w ugodzie słowo „zadośćuczynienie” nie dotyczyło krzywdy w postaci śmierci brata powoda, bo przecież ta jest dochodzona w niniejszym procesie, a stanowiło w istocie odszkodowanie, to przecież jest oczywiste, że po wyodrębnieniu określonej osobno szkody dotyczącej samochodu, pozostaje kwota 42 000 zł, której nie sposób przypisać do pozostałych konsekwencji wypadku, ponieważ te dwie wymienione powyżej są najpoważniejszymi, tzn. śmierć brata i zniszczenie samochodu. Jeżeli z kolei uznać, że użyte w ugodzie słowo „zadośćuczynienie” dotyczyło jednak jakiejś krzywdy, ale nie w postaci śmierci brata powoda, bo przecież ta jest dochodzona w niniejszym procesie, to pojawia się pytanie o jaką inną krzywdę chodzi. Czy w ogóle może tu chodzić o jakiejś innej krzywdzie, skoro tą zasadniczą była śmierć brata powoda, a ugodzona kwota ze względu na swoją wysokość wyraźnie wskazuje na związek z krzywdą zasadniczą, a nie drugorzędną, nie opisaną i w istocie trudną do ustalenia. Jeżeli krzywda zasadnicza miałaby pozostać poza zakresem ugody, to dlaczego strony uznały ją za definitywnie kończąca sprawę, mówiąc o zrzeczeniu się wszelkich roszczeń na przyszłość. Te zasadnicze wątpliwości, rodzące pytania na które trudno znaleźć racjonalną odpowiedź, znajdują prostą odpowiedź jeśli treść ugody odczytywać zgodnie z jej literalnym brzmieniem, tzn. że zadośćuczynienie, o którym w niej mowa to zadośćuczynienie za śmierć brata powoda.

V. W dacie zawierania ugody orzecznictwo i praktyka sądowa nie dopuszczały tego rodzaju zadośćuczynienia. Gdyby powód zdecydował się wtedy na sądowe dochodzenie takiego zadośćuczynienia, jego żądanie zostałoby oddalone.

Nie oznacza to jednak, że nie było możliwe zawarcie ugody obejmującej takie zadośćuczynienie. Ugoda taka w pełni odpowiadała zasadom współżycia, w szczególności poczuciu słuszności. Można powiedzieć, że strony ugody w roku 2004 nie odwołując się do treści przepisów, znalazły prawne rozwiązanie swojej sytuacji, w której chodziło o powiązanie zdarzenia w postaci spowodowania śmierci i zadośćuczynienia z tego tytułu, w sposób który orzecznictwo wypracowało dopiero kilka lat później.

VI. Dalsza część rozważań Sądu Rejonowego nawiązująca do zagadnienia zwolnienia z długu lub zrzeczenia się solidarności przez wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych, jest konsekwencją pierwotnego założenia o istnieniu odrębnych roszczeń i staje się bezprzedmiotowa w sytuacji oceny, zgodnie z którą roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu śmierci brata jest jedno i zostało zaspokojone na podstawie ugody z 2004 r.

VII. Bezprzedmiotowe stały się również pozostałe zarzuty skarżącego dotyczące wysokości zasądzonego zadośćuczynienia, skoro dochodzone roszczenie zostało uznane za niezasadne co do zasady.

Mając na względzie wskazane argumenty Sąd odwoławczy na podstawie art. 385 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżone orzeczenie oddalając powództwo. Stosownie do wyniku procesu Sąd Okręgowy rozliczył jego koszty na podstawie art. 98 k.p.c.